

MONITORING ZAWODÓW DEFICYTOWYCH
I NADWYŻKOWYCH W WOJEWÓDZTWIE
ZACHODNIOPOMORSKIM
INFORMACJA SYGNALNA

I półrocze 2019

Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (art. 8, ust. 1 pkt 3 i art. 9, ust. 1 pkt 9) opracowanie badań i analiz rynku pracy, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych jest jednym z zadań samorządu województwa oraz samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy.

Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych powinien być kluczowym narzędziem wykorzystywanym przy planowaniu działań prowadzących do osiągnięcia równowagi na lokalnym rynku pracy.

Prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych pozwoli w szczególności na¹:

- określenie kierunków i natężenia zmian zachodzących w strukturze zawodowo-kwalifikacyjnej na lokalnych, regionalnych i krajowym rynku pracy,
- stworzenie bazy informacyjnej dla opracowania przyszłych struktur zawodowo-kwalifikacyjnych w układzie lokalnym, regionalnym i krajowym,
- określenie odpowiednich kierunków szkolenia bezrobotnych, zapewniając większą efektywność organizowanych szkoleń,
- bieżącą korektę poziomu, struktury i treści kształcenia zawodowego (dotyczy władz oświatowych oraz dyrekcji szkół),
- usprawnienie poradnictwa zawodowego poprzez wskazanie zawodów deficytowych i nadwyżkowych,
- usprawnienie pośrednictwa pracy poprzez uzyskanie informacji o planowanych ofertach pracy na rok przyszły oraz przewidywanej liczbie absolwentów według zawodów,
- ułatwienie realizacji programów specjalnych dla aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych w celu promowania ich ponownego zatrudnienia.

Ponadto, informacje o bezrobociu i ofertach pracy według zawodów posłużą w szczególności, jako źródło informacji do:

- dostosowania poziomu, struktury i treści kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy,
- prowadzenia racjonalnej i zgodnej z realiami rynku pracy gospodarki środkami Funduszu Pracy, pozostającymi w dyspozycji powiatowych urzędów pracy, w zakresie asygnowania środków na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, szczególnie w zakresie programów specjalnych i aktywizacji absolwentów,
- opracowywania przez samorządy lokalne strategii działania oraz oceny i weryfikacji ich założeń w części dotyczącej łagodzenia skutków bezrobocia oraz promocji zatrudnienia,

¹ Opracowanie nowych zaleceń metodycznych prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych na lokalnym rynku pracy, Instytut Nauk Społeczno Ekonomicznych 2012 rok, s. 8-9.

- planowania działań przez instytucje i organizacje współpracujące na lokalnym rynku pracy w zakresie przeciwdziałania bezrobociu,
- podnoszenia jakości poradnictwa zawodowego, poprzez bieżące wskazywanie doradcom zawodowym profesji poszukiwanych przez lokalnych pracodawców oraz takich, na które maleje zapotrzebowanie,
- stworzenia praktycznego systemu wymiany informacji o wzajemnych powiązaniach, zachodzących pomiędzy potrzebami rynku pracy i systemem edukacyjnym, tak dla instytucji rynku pracy, jak instytucji edukacyjnych,
- usprawnienia pośrednictwa pracy, poprzez dostarczanie informacji zawodoznawczych charakteryzujących stan i ewolucję rynków zatrudnienia (ze szczególnym uwzględnieniem zawodów deficytowych i nadwyżkowych) w środowiskach lokalnych,
- stworzenia podstaw do dyskusji o korekcie kierunków struktury i treści kształcenia zgodnie z wymogami poszczególnych rynków pracy,
- uświadomienia pracownikom instytucji rynku pracy, skali niedostosowania struktury zawodów/specjalności do potrzeb rynku pracy,
- wyposażenia przedstawicieli instytucji edukacyjnych w wiedzę o stanie i ewolucji rynku pracy w województwie i (odpowiednim) powiecie,
- podniesienia wiedzy przedstawicieli instytucji edukacyjnych o procesie dostosowania edukacji do wymagań wojewódzkiego i powiatowego rynku zatrudnienia,
- uzyskania przez przedstawicieli instytucji edukacyjnych wiedzy, niezbędnej do prowadzenia bieżącej koordynacji edukacji z zatrudnieniem,
- podniesienia świadomości przedstawicieli instytucji zajmujących się rynkiem pracy i rynkiem edukacyjnym o konieczności prowadzenia zintegrowanych działań na rzecz dostosowania systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy.

Zakłada się, że głównymi użytkownikami informacji zawartych w opracowaniu będą:

- Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego,
- Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie i powiatowe urzędy pracy z terenu województwa zachodniopomorskiego,
- lokalne władze oświatowe i dyrekcje szkół ponadgimnazjalnych oraz placówki naukowo – badawcze,
- zainteresowane lokalne organy rządowe i samorządowe,
- instytucje i organizacje społeczno – polityczne z terenu województwa zachodniopomorskiego zainteresowane współdziałaniem na rynku pracy,
- Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej,
- instytucje szkoleniowe.

Uwagi metodologiczne

Z uwagi na to, że dotychczas prowadzony monitoring stanowił jedynie diagnozę sytuacji obecnej Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zleciło opracowanie nowej metodologii prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych. Metodologia ta została przygotowana w 2012 roku na zlecenie Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich przez Instytut Nauk Społeczno-Ekonomicznych z Łodzi.²

Informacja sygnalna za I półrocze 2015 roku była pierwszą informacją sporządzoną w oparciu o nową metodologię. Do przygotowania zestawienia posłużyły dane o liczbie zarejestrowanych bezrobotnych i ofertach pracy z systemu Syriusz oraz przygotowane przez WUP w Szczecinie dane o liczbie ofert pracy zamieszczanych w Internecie.³

Na ogólnopolskim portalu internetowym pod adresem <http://mz.praca.gov.pl> można zapoznać się z wynikami monitoringu zawodów zarówno dla kraju jak i dla województw oraz poszczególnych powiatów.

Podstawowymi miernikami stosowanymi w monitoringu do określenia deficytu bądź nadwyżki zawodu są:

Wskaźnik dostępności ofert pracy

$$B/O_t^k = \frac{\bar{B}_t^k}{\bar{O}_t^k}$$

gdzie: \bar{B}_t^k - średniomiesięczna liczba bezrobotnych w grupie zawodów k w okresie t,

\bar{O}_t^k - średniomiesięczna liczba dostępnych ofert pracy w grupie zawodów k w okresie t.

Miernik informuje o dostępności oferty pracy w danej grupie elementarnej. Im wyższa wartość miernika tym dostępność niższa.

Wskaźnik długotrwałego bezrobocia

$$WDB_t^k = \frac{DB_t^k}{\bar{B}_t^k} * 100$$

gdzie: DB_t^k - liczba długotrwałe bezrobotnych w grupie zawodów k na koniec okresu t,

\bar{B}_t^k - liczba zarejestrowanych bezrobotnych w grupie zawodów k na koniec okresu t.

² Metodologia wypracowana została w ramach projektu „Opracowanie nowych zaleceń metodycznych prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych na lokalnym rynku pracy” zainicjowanego przez Departament Rynku Pracy i Polityki Społecznej (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Działanie 1.1 – Wsparcie systemowe instytucji rynku pracy).

³ Badanie przeprowadzone przez WUP w Szczecinie na zlecenie MRPiPS w lutym i maju 2019 roku. Badaniem zostały objęte oferty pracy dostępne na portalu Zielona Linia. Dane z każdego poniedziałku i środy w miesiącu październiku były gromadzone w ogólnopolskim systemie Viator, weryfikowane przez WUP a następnie uogólniane na I półrocze 2019 roku.

Wartość miernika informuje o tym, jaki odsetek bezrobotnych w elementarnej grupie zawodów stanowią długotrwale bezrobotni. Im większa wartość miernika tym więcej długotrwale bezrobotnych w danej grupie elementarnej zawodów.

Wskaźnik płynności bezrobotnych

$$WPB_t^k = \frac{OB_t^k}{NB_t^k}$$

gdzie: OB_t^k – odpływ bezrobotnych w grupie zawodów k w okresie t,

NB_t^k - napływ bezrobotnych w grupie zawodów k w okresie t.

Wartość miernika wskazuje na kierunek i natężenie ruchu bezrobotnych w elementarnej grupie zawodów k.

Tabela 1. Identyfikacja zawodów deficytowych i nadwyżkowych

Zawody deficytowe	Wskaźnik dostępności oferty pracy	Wskaźnik długotrwałego bezrobocia	Wskaźnik płynności bezrobotnych
deficytowe	$B/O_t^k < 0,9$	$WDB_t^k \leq Me$ lub brak wartości	$WPB_t^k \geq 1$ lub brak wartości
zrównoważone	$0,9 \leq B/O_t^k \leq 1,1$	$WDB_t^k \leq Me$ lub brak wartości	$WPB_t^k \geq 1$ lub brak wartości
nadwyżkowe	$B/O_t^k > 1,1$ lub brak wartości	$WDB_t^k > Me$	$WPB_t^k < 1$

Źródło: Opracowanie nowych zaleceń metodycznych prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych na lokalnym rynku pracy, Instytut Nauk Społeczno Ekonomicznych 2012 rok.

Z przedstawionej tabeli wynika, że:

Zawody deficytowe to zawody, w których liczba dostępnych ofert pracy jest większa od średniego stanu bezrobotnych w danym okresie sprawozdawczym, odsetek długotrwale bezrobotnych w tych zawodach jest nieznacznym, a odpływ bezrobotnych przewyższa ich napływ w danym okresie sprawozdawczym.

Zawody maksymalnie deficytowe to zawody, w których nie odnotowano bezrobotnych czyli wskaźnik dostępności oferty pracy wynosi zero.

Zawody zrównoważone to zawody, w których liczba ofert pracy jest zbliżona do liczby zarejestrowanych bezrobotnych, odsetek bezrobotnych długotrwale jest nieznacznym, a odpływ bezrobotnych przewyższa ich napływ w danym okresie sprawozdawczym.

Zawody nadwyżkowe to zawody, w których występuje przewaga liczebna bezrobotnych nad dostępnymi ofertami pracy, bezrobocie długotrwale jest relatywnie wysokie, a napływ bezrobotnych przewyższa ich odpływ w danym okresie sprawozdawczym.

Zawody maksymalnie nadwyżkowe to takie, dla których nie ma żadnych ofert pracy tj. wskaźnik dostępności oferty pracy nie przyjmuje żadnych wartości (dzielenie przez zero).

Ranking elementarnych grup zawodów deficytowych i nadwyżkowych w I półroczu 2019 roku

Tabela 2. Grupy elementarne deficytowe, zrównoważone i nadwyżkowe w I półroczu 2019 roku

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
DEFICYT	zawód maksymalnie deficytowy	Pomocnicy biblioteczni
	zawód deficytowy	Kierownicy do spraw badań i rozwoju
		Planiści produkcyjni
		Urzędnicy do spraw świadczeń społecznych
		Funkcjonariusze służby więziennej
		Kowale i operatorzy pras kuźniczych
		Hodowcy drobiu
		Magazynierzy i pokrewni
		Wizytatorzy i specjaliści metod nauczania
		Robotnicy wykonujący prace proste w ogrodnictwie i sadownictwie
		Rzeczoznawcy (z wyłączeniem majątkowych)
		Kierownicy do spraw finansowych
		Specjaliści do spraw rozwoju systemów informatycznych
		Instruktorzy fitness i rekreacji ruchowej
		Matematycy, aktuariusze i statystycy
		Ładowacze nieczystości
		Przedstawiciele handlowi
		Specjaliści do spraw szkoleń zawodowych i rozwoju kadr
		Operatorzy urządzeń do obróbki powierzchniowej metali i nakładania powłok
		Agenci ubezpieczeniowi
Pośrednicy pracy i zatrudnienia		
Księgowi		
Operatorzy sprzętu do robót ziemnych i urządzeń pokrewnych		
RÓWNOWAGA	zawód zrównoważony	Czyściele pojazdów
		Pracownicy sprzedaży i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani
		Specjaliści do spraw zarządzania zasobami ludzkimi
		Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy gdzie indziej niesklasyfikowani
NADWYŻKA	zawód nadwyżkowy	Pracownicy ochrony osób i mienia
		Średni personel do spraw statystyki i dziedzin pokrewnych
		Ekonomiści
		Górnicy podziemnej i odkrywkowej eksploatacji złóż i pokrewni
		Rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej
		Rolnicy upraw polowych
		Krawcy, kuźnierze, kapelusznicy i pokrewni
		Dietetycy i żywieniowcy
Technicy analityki medycznej		

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
		Hodowcy zwierząt gdzie indziej niesklasyfikowani
		Kierownicy w instytucjach usług wyspecjalizowanych gdzie indziej niesklasyfikowani
		Technicy rolnictwa i pokrewni
		Robotnicy wykonujący prace proste przy uprawie roślin i hodowli zwierząt
		Ceramicy i pokrewni
		Robotnicy w produkcji wyrobów mleczarskich
		Robotnicy wykonujący proste prace polowe
		Rękodzielnicy wyrobów z tkanin, skóry i pokrewnych materiałów
		Technicy budownictwa
		Położne bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji
		Operatorzy wolnobieżnych maszyn rolniczych i leśnych
		Fryzjerzy
		Szwaczki, hafciarki i pokrewni
		Maszyniści kotłów parowych i pokrewni
		Operatorzy sieci i systemów komputerowych
		Dyżurni ruchu, manewrowi i pokrewni
		Ogrodnicy
		Robotnicy leśni i pokrewni
		Malarze budowlani i pokrewni
		Mechanicy maszyn i urządzeń rolniczych i przemysłowych
		Kucharze
		Średni personel ochrony środowiska, medycyny pracy i bhp
		Zamiatacze i pokrewni
		Monterzy i serwisanci urządzeń elektronicznych
		Technicy technologii żywności
		Konduktorzy i pokrewni
		Ślusarze i pokrewni
		Kierownicy produkcji w rolnictwie i leśnictwie
		Murarze i pokrewni
		Pracownicy do spraw statystyki, finansów i ubezpieczeń
		Sprzedawcy sklepowi (ekspedienci)
		Operatorzy maszyn i urządzeń do przeróbki mechanicznej kopalni
		Pracownicy administracyjni i sekretarze biura zarządu
		Robotnicy czyszczący konstrukcje budowlane i pokrewni
		Windykatorzy i pokrewni
		Nauczyciele sztuki w placówkach pozaszkolnych
		Specjaliści do spraw ochrony środowiska
		Operatorzy urządzeń pakujących, znakujących i urządzeń do napętniania butelek
		Technicy nauk fizycznych i technicznych gdzie indziej niesklasyfikowani
		Piekarze, cukiernicy i pokrewni
		Organizatorzy konferencji i imprez
		Pielęgniarki bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji
		Robotnicy wykonujący prace proste w budownictwie drogowym, wodnym i pokrewni
		Średni personel do spraw zdrowia gdzie indziej niesklasyfikowany

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
		Operatorzy maszyn i urządzeń do produkcji wyrobów chemicznych
		Pracownicy obsługi biura gdzie indziej niesklasyfikowani
		Gospodarze budynków
		Monterzy i serwisanci instalacji i urządzeń teleinformatycznych
		Monterzy sprzętu elektronicznego
		Operatorzy maszyn i urządzeń do obróbki drewna
		Robotnicy wykonujący prace proste w budownictwie ogólnym
		Hydraulicy i monterzy rurociągów
		Ustawiacze i operatorzy obrabiarek do metali i pokrewni
		Dekarze
		Pracownicy wsparcia rodziny, pomocy społecznej i pracy socjalnej
		Pracownicy wykonujący prace proste gdzie indziej niesklasyfikowani
		Betoniarze, betoniarze zbrojarze i pokrewni
		Robotnicy przygotowujący drewno i pokrewni
		Robotnicy wykonujący prace proste w przemyśle gdzie indziej niesklasyfikowani
		Sprzedawcy na targowiskach i bazarach
		Pomoce i sprzętaczkę biurowe, hotelowe i pokrewne
		Pomoce kuchenne
		Kierownicy do spraw produkcji przemysłowej
		Masarze, robotnicy w przetwórstwie ryb i pokrewni
	Średni personel z dziedziny prawa i pokrewny	
	zawód maksymalnie nadwyżkowy	Filozofowie, historycy i politolodzy
		Operatorzy maszyn do produkcji obuwia i pokrewni
		Pracownicy usług domowych
		Operatorzy centrali telefonicznych
		Monterzy budownictwa wodnego
		Sadownicy
		Prowadzący pojazdy ciągnięte przez zwierzęta
		Robotnicy wykonujący prace proste w rybołówstwie i zakładach akwakultury
		Producenci filmowi, reżyserzy i pokrewni
		Literaci i inni autorzy tekstów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych na stronie mz.praca.gov.pl